

rája. Ha elrendezve, kitisztogatva, kiművelve van az, csak úgy lehet érdekes, vonzó. Az igazság' angyala akará, hogy a' mi literaturánk is virágzásba induljon, a' jó és szépért buzgó némelly honfiak által ápolására út nyittatván. Ki nem kívánná tehát, hogy az, dologhoz értő, művészkezek által a' gyomtól minél előbb kitisztítottván, széppé tétessék? Nyelv' és helyesírás' szabályai ellen felhalmozott hibák pedig a' literaturában nem egyebek gyomnál, mi ha egyszer kiirtatott, könnyű leend a' kertet tisztán tartani. Aztán csak a' deli virágok' szépségében gyönyörködendünk, vagy a' ferdéket gráncsolandjuk, mert hiszen virágokban is lehet hibát találni."

Nem lehet tehát senkire neheztelnem; — legfeljebb anyámhoz fordúlván egy kissé fennhangon kérdehetném: anyám asszony, miért nem tanított meg jobban magyarul? Erre ő elnevetvén magát, felkiáltana: „Talán nincs helyén eszed, kedves fiam?" — 's jól megcsókolgatna, feltevéen, ha ifjú író volnék, és volna még mit csókolni rajtam.

Zengedy István.

(Vége következik.)

A' vaszkok' népköltészete.

Bő ismertetését adá már a' vaszkoknak, e' különös sajátságú népnek az Athenaeum*), úgy vélem, nem lesz érdektelen, ha valamit azon tárgyban, mi a' népeket leginkább bélyegzi — értem a' népköltészetet — mondanok.

A' vaszkok, az iberi félsziget' öslakóinak nyelvét, törzscharacterét, mindazon viszályokon keresztül, mellyeknek honjok ki vala téve időnkig, noha nem tökéletes tisztaságban, de még is kevés változással megtartották.

A' hatalmas Róma többször tön próbát a' vaszkok' ősei, az úgy nevezett cantaberek' meghódításában, — de többször hasztalanúl, mignem Augustus alatt meggyőzetének. A' római birodalom' leoldásától a' XII-ik század' elejéig szabadságukat megőrizék, 's az ellenek törő Nagy Károlyt 's a' mórokat meggyőzvén, függetlenségöket kivívták.

A' XII. század' elején önkénytelen adák alá magokat az első koronás főnek, ki törvényeik' 's szabadalmaik' fölállítását, biztosítja.

II-dik Henrik birtokához csatolván a' há-

*) Lásd Ath. 1837. Első félév 401. és 410.

rom vaszk tartományt, elismerék ugyan a' spanyol király' felsőbbbségét, de bírtak előjogokkal 's szabadalmakkal. Ez időponttól híven ragaszkodva ősi szokásukhoz, megvetve mindent 's eltávoztatva körükből minden külföldit, nyelvöket megtartva eredeti tisztaságában, munkás szorgalomban éldelék a' béke' idejét, 's fölélbrede köztök a' költés' szelleme, noha az csupán népi marada, mert nyomtatott munkáik nincsenek. — Gyakori ünnepeik 's köz vigalmaik eszközül szolgáltak a' költészi szellem' terjedésének, 's házi körökben is az ősz családanya elregélgeté unokáinak az ősök' győzelmeit, mit a' honáért lángoló ifjú azonnal versbe foglalt, 's a' portoi dancza — kelevéz-táncz — vagy spanyol fandango nemű tánczokra alkalmazá, 's így történt, hogy a' népköltészet a' nép' sajátságát vevé magára.

Millyen valamelly nemzet' uralkodó szelleme, 's általános caractere, ugyan azt találjuk fel a' költészetében, 's különösen népi költészetében; így találjuk ezt a' vaszkoknál is, dalaik telvék ősi szokásaik' dicsérgetésével, némi elbizottsággal 's hiú önérzettel, 's a' honérti lángoló szeretet, mint mindenben, úgy dalaikban is kitünőleg mutatkozik.

Korunknak egy nevezetes jegye, régi emlékek keresése, eszközlé azt, hogy a' vaszkok', szerbek' költészetéről stb., jelenleg több világossággal 's ismerettel bírunk mint elődink; — innen származott már azon tisztelet 's érdemesítés, mellyel a' régi népszerű élel' romjai, maradványi, illettetnek; 's hogy ezen előszeretet 's búvárkodási vágy, a' divatnak nem pillanati változékonyságán, hanem egy mélyen érzett hiány' betöltésének igyekezetében alapszik, nem szükség okokkal fölvilágosítanom, ha vissza emlékszünk azon viszonyokra, mellyek alatt a' régiség iránti tisztelet 's búvárkodási vágy külön helyeken, ugyan azon időben, keletkezett. —

Így ébrede föl hazánkban, a' mult század' végével a' régi magyar nyelvemlékek' nyomozása, — így jelent meg azon idő alatt, míg Wuck Stephanovics, a' szerbek', Fauriel a' görögök' népdalaít gyűjtögeték. Spanyolországban a' vaszkok' köz mulatságait, táncz' nemeit, 's népszerű költészetét tárgyazó könyv vaszk nyelven *), a' munka' szerzője egy

*) Guipozcoaco Dancza Gogvangarrien Condaira — Historia de los Antiguos Bailes Guipozcoanos,

vaszk pór, ki saját szavai szerint, írni nem tud, 's más nyelvet a' nemzetin kívül nem ért. —

Írásmódja egyszerű, melly mindazáltal nem lelkesedés, 's tűz nélküli; hévvel kel ki az ellen, hogy idegen szokások tolakodnak hegyközi csöndes magányaikba, őseikről maradt nyíltszívűséget, megelégedést, 's munkaszeretetet száműzőleg.

Iztueta, nemzeti költészetének ismertetését adva, a' táncznemekre is kiterjeszkedik, mik szoros kapcsolatban vannak különösen a' múlt kor' diadal-énekivel: harminczhat táncznemekről emlékezik, mellyekben a' különös élénkség, 's egész testet átható szenvedélyesség kitünő. Fájdalmasan említi a' szomszéd nemzetek' visszaéléseit, mellyek által a' francia, olasz 's spanyol táncznemeket a' néppel megkedveltetni, 's a' guipozcoai tánczokat elfeledtetni igyekeznek, mik azért is érdekesek, hogy ősi hős tetteik, erkölcsök 's szokásaikkal vannak összeköttetésben.

A' mulatságoknak illy nemei azonban szoros összefüggésben vannak a' nemzet' alkotmányával, 's egyiknek megmaradása szükségképen a' másik' megtartásától függ. Midőn Iztueta nemzete' táncznemeit 's népszerű költészetét pártolólág lépe föl; pártolá 's véde a' nemzeti szokást 's alkotmányt is, mint egymással egybefüggőket.

Tánczaik zenével 's dalokkal párosulvák, a' dalok közül azonban keveset közöl, azokat is töredékekben, mivel a' vaszkok' szabadelműsége miatt a' könyv-vizsgáló sok részeket kihagyott belőle.

Tánczaik közt különösen említést érdemlő a' pordoi dancza, vagy is kelevéz-táncz, melly az előkorbeli guipozcoaiak' navarrai győzelme' emlékeül férfiak által tánczoltatik, egy hős dal' zengése mellett.

A' vaszkok mind született költők, mind-egyikök dalt 's verseket készít, noha nem íratik le általok, hanem a' szerzőtől daloltatva vagy elszavalva szájról szájra terjed el; tárgyúl többnyire őseik' tetteit, vitézségüket, 's más népeken vett győzelmeiket veszik föl, mik közé a' költő, önhittséget 's nemzeti büszkeséget vegyít; apróbb dalaik telve hazafiúi érzetekkel; szerelmi verseik gyöngéd-

séggel 's epedéssel teljesek, 's a' szerelmes költő nyelvök' szógazdagságából válogatott kifejezésekkel adja elő kedvese' távoztán érzett keservét, vagy pedig a' kegyeltnek ablaka alatt tüzes epedő dalokat zeng.

Kedvencz mulatságok a' dal-verseny, mi egy fáktól környezett helyen tartatik, a' versenyző emelt helyen zengi el a' kiválasztott dalt, 's a' kedvesen ömledező hangokat a' sokaság feszült figyelme kíséri, 's a' nyertes a' nép' zajos tapsaival üdvözöltetik.

Töredékeimet a' vaszkok' népszerű költészetéről azon ohajtással végzem: bár hazánkban is több figyelem fordíttatnék a' népdalokra, minthogy a' népdalok a' nemzet' minden osztályihoz alkalmazvák, mindenki előtt kedvelést találnak.

Berecz Károly.

J E L E N É S E K

Vörösmartynak „Az áldozat” című új színművéből.

L i g e t k e r t.

A' hátmögön ház látszik. Zenő halványan 's szórt hajjal
jő a' fák közül.

Z e n ő.

Gyógyítsatok meg engem, oh liget'
Szellői, lége, illatárjai,
Gyógyíts meg engem, ifju napsugár,
Ki a' tavaszba életet lehelsz.
Ah én beteg, nagyon beteg vagyok.
Megvetve attól, a' ki üdvözítő
Reményeimnek összesége volt,
Ki égni látszott érttem, mint a' láng,
Melly istenek' szent oltárán lobog,
Ki annyi 's milly nagy esküvel fogadta,
Hogy élet és halálban 's túl azon,
Míg lelke él 's egy gondolatja lesz,
Enyém marad, kiért én elhagyám
Az ősz afyát, a' kedves régi hont
A' hőst, az ifjak' legnemesbikét,
És mindent, mindent, a' mit ifjuság
És boldog gyermekév e' szív előtt
Olly mondhatatlan édessé tevének.
Most itt vagyok, férjétől elvetett nő,
Fejdelmi vér, egy népség' asszonya,
Kegyelmi díjon tengve, pór szegény.
Népes családnak sarjadéka 's most
Földönfutó, rideg, barátatlan.

(arczát kezével elfűdi)